

Najčešće statističke pogreške

doc. dr. sc. Ana-Maria Šimundić, specijalist medicinske biokemije

Klinički zavod za kemiju, Odjel za molekularnu dijagnostiku
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice", Zagreb

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

1. POGREŠKA UZORKOVANJA

- slučajni uzorak
- reprezentativan

Primjer:

cilj: ustanoviti prosječnu visinu studenata 1. godine studija u Zagrebu

~~ispitivana skupina: 35 studenata 1. godine DIF-a~~ ?

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

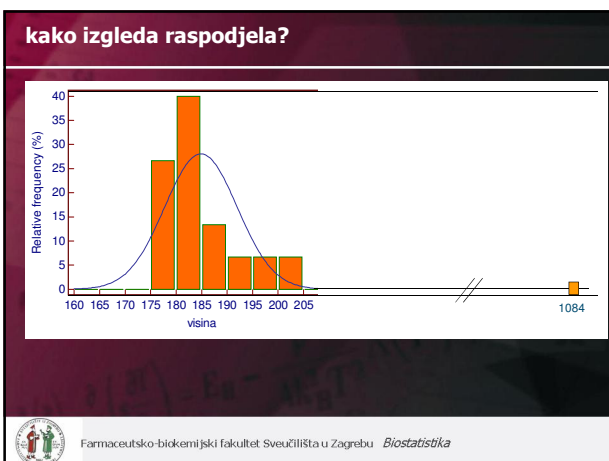
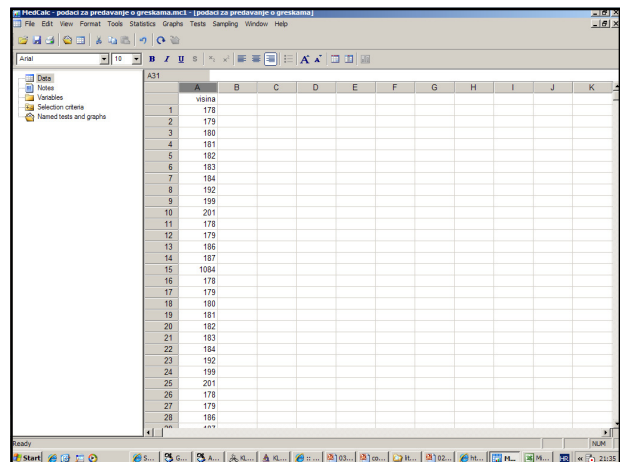
2. POGREŠKA pri pripremi podataka

- provjeriti jesmo li ispravno unijeli podatke u tablice
- ispitati značajke raspodjele i načiniti deskriptivnu analizu

Primjer:

prikupili ste podatke (visina studenata 1. godine DIF-a) i unijeli u MedCalc

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

deskriptivna analiza ?

Variable: visina		Variable: visina	
Sample size	30	Sample size	30
Lowest value	178.0000	Lowest value	178.0000
Highest value	1084.0000	Highest value	201.0000
Arithmetic mean	184.6667	Arithmetic mean	184.6667
95% CI for the mean	153.5136 to 276.2198	95% CI for the mean	182.2141 to 187.5193
Median	183.0000	Median	183.0000
95% CI for the median	180.0000 to 186.6072	95% CI for the median	180.0000 to 186.0000
Variance	29996.6713	Variance	50.4644
Standard deviation	171.7195	Standard deviation	7.1038
Relative standard deviation	0.7647 (76.47%)	Relative standard deviation	0.03843 (3.843%)
Standard error of the mean	29.9967	Standard error of the mean	1.2970
Coefficient of Skewness	5.4809 (P<0.0001)	Coefficient of Skewness	1.2857 (P=0.0083)
Coefficient of Kurtosis	29.8759 (P<0.0001)	Coefficient of Kurtosis	0.5818 (P=0.3725)
Kolmogorov-Smirnov test for Normal distribution	reject Normality (P<0.001)	Kolmogorov-Smirnov test for Normal distribution	accept Normality (P=0.108)
Percentiles		Percentiles	
2.5	178.0000	2.5	178.0000
5	178.0000	5	178.0000
10	178.0000	10	178.0000
25	178.0000	25	179.0000
75	187.0000	75	187.0000
90	200.0000	90	189.0000
95	201.0000	95	201.0000
97.5	863.2500	97.5	201.0000

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

3. POGRJEŠKA u prikazu rezultata

- ☑ podatke valja prikazati s razumnom preciznosti

Primjer:

prosječna visina studenata iznosi ~~184,5667~~ cm

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

5. POGRJEŠKA pri izboru testa

- ☑ izbjegavati postotke ako je uzorak mali

33% ~~umrlo~~

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

4. POGRJEŠKA pri prikazu rezultata

- ☑ ispravan izbor mjera središnjice i rasapa

Primjer:

prosječna visina studenata iznosi:

~~184 ± 1,3 cm~~
aritmetička sredina ± SEM

184 ± 7 cm
aritmetička sredina ± SD

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

5. POGRJEŠKA pri izboru testa

- ☑ osnovne pretpostavke za izvođenje testa moraju biti zadovoljene

Primjer:

cilj: ustanoviti razliku li se prosječne visine studenata 1. godine studija u Zagrebu i Splitu

~~parni t-test~~

t-test

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

IZBOR STATISTIČKOG TESTA OVISI O:

- ☑ pitanju na koje želimo odgovoriti
- ☑ mornoj ljestvici
- ☑ vrsti obilježja
- ☑ značajkama raspodjele
- ☑ broju skupina
- ☑ broju mjerenja

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

OSNOVNE VRSTE TESTOVA

Pitanje	Statistička analiza
Što možemo reći o populaciji temeljem podataka iz uzorka?	Opisna analiza
Razlikuje li se neko obilježje između dvije ili više skupina?	Značajnost razlike
Jesu li neka dva obilježja povezana?	Korelacija
Možemo li predvidjeti jedno obilježje s pomoću drugih?	Regresija
Postoji li razlika u preživljavanju između dvije skupine?	Analiza preživljenja

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

ZNAČAJNOST RAZLIKE

Mjerna ljestvica	intervalna	ordinalna	nominalna
Raspodjela	normalna	ne-normalna	ne-normalna

NEZAVISNE SKUPINE

2 →	t-test	Mann-Whitney	Fisherov exact χ^2 test
≥ 3 →	ANOVA	Kruskal-Wallis	χ^2 test

ZAVISNE SKUPINE

2 →	parni t-test	Wilcoxon test	McNemar test
≥ 3 →	RM ANOVA	Friedman ANOVA	Cochrane Q

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

6. POGRJEŠNO tumačenje P vrijednosti

- nulta hipoteza: nema razlike
- P vrijednost – vjerojatnost da opažena razlika postoji uz pretpostavku da je nulta hipoteza točna

→ statističko zaključivanje

	H_0 točna	H_1 točna
prihvaćamo H_0	ispravna odluka	pogrješka tipa 2 (β)
odbacujemo H_0	pogrješka tipa 1 (α)	ispravna odluka

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Primjer:

cilj: ustanoviti razliku u prosječne visine studenata 1. godine studija u Zagrebu i Splitu

Sample 1	Sample 1	Sample 2	Sample 2		
Variable	Split	Variable	Split		
Variable	Zagreb	Variable	Zagreb		
Sample size	30	Sample size	30		
Arithmetic mean	175.3200	Arithmetic mean	183.0180		
95% CI for the mean	172.6170 to 178.0230	95% CI for the mean	180.3919 to 185.6441		
Variance	52.3884	Variance	50.4644		
Standard deviation	7.2387	Standard deviation	7.1038		
Standard error of the mean	1.3216	Standard error of the mean	1.2870		
F-test for equal variances	P = 0.920		F-test for equal variances	P = 0.957	
T-test (assuming equal variances)		T-test (assuming equal variances)			
Difference	9.5487		Difference	1.8487	
Standard Error	1.8517		Standard Error	1.8251	
95% CI of difference	5.8401 to 13.2532		95% CI of difference	-1.8046 to 5.5019	
Test statistic t	5.156		Test statistic t	1.013	
Degrees of Freedom (DF)	58		Degrees of Freedom (DF)	58	
Two-tailed probability	P < 0.0001		Two-tailed probability	P = 0.3163	

mala je vjerojatnost da je opažena razlika slučajna nema dokaza da postoji razlika **snaga?**

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

7. POGRJEŠAN prikaz P vrijednosti

~~Visina studenata u Splitu i Zagrebu se statistički značajno razlikovala (P<0,05).~~

~~Visina studenata u Splitu i Zagrebu se statistički značajno razlikovala (P=NS).~~

~~Visina studenata u Splitu i Zagrebu se statistički značajno razlikovala (P<0,000).~~

~~Visina studenata u Splitu i Zagrebu se statistički značajno razlikovala (P=0,000001).~~

ispravno → (P<0,001).

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

8. POGRJEŠKA: smislenost rezultata

- osim statističke značajnosti razlike moraju biti i smislene, odnosno klinički značajne.

Primjer:

Izmjerali smo prosječne visine studenata 1. godine studija u Zagrebu i Splitu.

Zagreb (N=10 000)	183 ± 7	P<0.001
Split (N=10 000)	184 ± 7	

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Primjer:

Izmjerali smo prosječnu koncentraciju glukoze natašte u mladića i djevojaka na 1. godini studija.

mladići (N=7)	6,4 mmol/L	P<0.085
djevojke (N=6)	4,6 mmol/L	

Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Male razlike mogu biti statistički značajne, a potpuno besmislene.

ako je uzorak veliki

Velike razlike mogu biti klinički značajne, a ne moraju ujedno biti statistički značajne.

ako je uzorak mali

 Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

9. POGRJEŠNO tumačenje korelacije

r ne označava uzročno-posljedičnu vezu već samo povezanost

Primjer:
Ustanovili smo da je koncentracija glukoze natašte u pozitivnoj korelaciji s visinom studenata ($r = 0,72$ i $P = 0,003$).

Visina uzrokuje porast ~~koncentracije~~ glukoze natašte.

 Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

10. VIŠESTRUKO TESTIRANJE

Ako testiramo niz hipoteza, u konačnici ćemo negdje pronaći statistički značajnu razliku.

↓

Je li ona stvarna?
Ili slučajna?

Ako izvedemo 20 testova na istom nizu podataka možemo očekivati barem jednu pogrešku tipa 1 (α),
ako je $\alpha = 0.05$

 Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*

Seminar

- 3 grupe
- svaka grupa dobije članak
- treba tražiti pogreške
- grupa koja nađe najviše pogrešaka dobija dodatne pluseve na konačnu ocjenu

 Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu *Biostatistika*